

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologia Scholastica Secundum Viam Et Doctrinam D. Thomæ Aquinatis, Doctoris Angelici

In Celebri Archiepiscopali Benedictina Universitate Salisburgensi, methodo
& norma ibidem usitata publicè tradita, & in IV. Tomos digesta ; Qvorvm
Primvs Tractat De Deo Vno Et Trino, Deq[ue] Creatura Angelica ...

Mezger, Paul

Augustæ Vindelicorum, 1695

Articulus I. An S. D. infinitam intellectualitatem Dei demonstrativè
probaverit ex eius infinita immaterialitate?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73455](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73455)

quidem DEUM secundum aliquid sui propriè & substantialiter significet, non tamen quidditative, ut in se est, sed abstractivè & prout subest nostris in adæquatè conceptibus. Hoc posito sit

CONCLUSIO. *Primo modo solus DEUS; secundò beati DEUM videntes; tertio etiam viatores DEUM nominare possunt.* Ita S. D. hâc q. 13. a. 1. & seq.

Ratio totius conclusionis est ex Philoſopho 1. d. Interp. ubi dicit, quod nomina significant res mediante conceptu, & voces sunt note earum, que in anima sunt passionum. Unde secundum quod aliquid à nobis intellectu cognosci potest (inquit S. D.) sic à nobis potest nominari, sed DEUS suâ cognitione comprehendi potest: ergo etiam à se solo comprehensivè nominari. Cognoscitur autem quidditative ut in se est, à beatis; ergo sic etiam ab ipsis nominari potest, ideòque rursus S. D. si intellectus noster DEUM per se ipsum videret, illi posset imponere nomen unum, quod erit in paria: & ideo dicitur Zach. ult. In illa die erit Dominus unus, & nomen ejus unum. Tandem ab-

stractivè & inadæquatè cognoscitur à viatoribus: ergo etiam à nobis abstractiva nomina ipsius quidditatem saltem inadæquatè exprimentia potest accipere. De quibus in superioribus abunde diximus.

Dices: Beati non possunt de DEO formare verbum: ergo nec nomen quidditative DEUM exprimens. Resp. nego consequentiam, quia per verbum intelligitur species expressa, quæ sit adæquata & formalis similitudo ipsius, imò ipsum objectum in esse intelligibili; quod implicat ex dictis: nomen verò tantum importat rationem signi, quod etiam salvarur absque formali similitudine in conceptione & intellectione creata, terminata ad divinam essentiam, ut in se est. Ex quibus intelligis, quo sensu DEUS non tantum incomprehensibilis, sed etiam ineffabilis, & innominabilis à SS. PP. nominetur: nimirum innominabilis comprehensivè respectu omnis creaturæ; innominabilis quidditative in se est respectu viatoris. Et hæc de Visione.

DISPUTATIO XI.

DE

Scientia DEI in genere.

Ad q. 14. D. Th.

Scientia aliquando latiori sensu accipitur pro quacunque cognitione certa & evidente; alias pressiori significatione pro cognitione certa & evidente per causam. Priore modo DEUM infinite scientem, hoc est, intelligentem esse, tam respectu sui, quam creaturarum ex fide & ratione certum est. Ex fide quidem, declarata Job. 12. *Apud ipsum est sapientia & fortitudo, ipse habet consilium & intelligentiam*, aliis-que quam plurimis locis. Ratione verò, quia de ratione actus puri, entis à se, perfectissimi agentis, & viventis vitâ infinite perfectâ, non est tantum esse intellectivum (imò esse intellectivum radicale vel in actu primo, virtualiter intrinsecè distinctum ab actu secundo, in DEO admitti non posse, dictum est. Disp. 3. a. 4. §. 2.) sed ipsum intelligere: insuper actus purus exigit habere omnem perfectionem simpliciter simplicem, qualis utique est intellectio & scientia. Restat igitur hoc capite inquirendum, quomodo scientia Divina se habeat tum per ordinem ad DEUM ipsum, tum per ordinem ad creaturas.

ARTICULUS I.

An S. D. infinitam intellectualitatem DEI demonstrativè probaverit ex ejus infinita immaterialitate?

SUMMARI A.

1. Quotuplex sit immaterialitas?
2. Defenditur probatio D. Thome inductione cognoscentiam.
3. Et ratione, ex natura materia desumpta.
4. Auctoritas PP. pro eadem sententia.
5. Martineæ opinio & objectio.
6. Bruta habent modum cognoscendi immaterialem immersivè.
7. Angeli non equaliter excludunt materiam, quoad conditionem potentialitatis.
8. Ratio S. D. procedit de substantiis immaterialibus.
9. Retorsio contra Adversarios.
10. S. D. non probat esse cognoscitivum per capacitatem plurium formarum.
11. Quando esse receptivum sit esse materiale?
12. Instantia adversus rationem S. D.
13. Refutatur responsio Ferrariensis.
14. Vera differentia inter cognoscentia & non cognoscentia.

15. Non

15. Non datur substantia spiritualis, non intellectiva.
 16. Instantia de substantia corporea non operativa.
 17. An calum empyreum sit operativum?
 18. Implicat substantia pure corporea, & intellectiva.
 19. An acceptio immaterialitatis pro perfectione sit ad mentem D. Thomae?

§. I.

Astruitur demonstrativa efficacia angelica probationis.

1. **S**upponitur. Divinam scientiam & intellectualitatem infinitam ab Angelico Doctore probari ex infinita immaterialitate, quod cum sit in summo (gradu) immaterialitatis, etiam sit in summo cognitionis. Porro immaterialitas hic accipitur pro positiva exclusionem materiae, quae fieri potest tripliciter, ut habet Mag. Godoy tr. 3. disp. 22. §. 7. Primò significat, exclusionem compositionis cum materia. Secundò. Exclusionem dependentiam à materia in essendo. Tertiò. Exclusionem conditionum materialium in agendo & recipiendo, quam Thomae etiam appellant exclusionem immersionis in materia.

Primò modò Angeli sunt in materiales, secundò anima rationalis, tertiò anima sensitiva. Quo posito impugnant hanc D. Th. rationem Ariaga disp. 15. le. 1. subiect. 1. & 2. negans ex immaterialitate rectè inferri vim cognoscitivam. Aversa, q. 14. de scient. lect. 1. negat rationem D. Thomae esse demonstrativam, utpote tantum ex probabilibus principiis deductam. Oppositum docent Discipuli S. Doct. cum quibus sentiunt ex RR. Molina, Suarez. Granada, Martinez disp. 1. de DEO cognosc. le. 1. §. 2.

2. **C**ONCLUSIO. Ratio indicata Angelici Doct. optimè probat intellectualitatem DEI: Nam partim in inductione cognoscentium, partim in ratione solidissimè fundatur. Inductione quidem: quia cernimus, quòd quantò aliqua cognoscentia à materiali concrezione magis recedunt, tantò perfectius intelligendi munere fungantur. Nam viventia sensitiva quamvis non alià quàm sensitivà notitià, eaque intra gradum corporeum contentà gaudeant, tamen spiritualem agendi modum amulantur, nec patiuntur immersionem in materià, quam alia corporea agentia patiuntur, sed supra conditiones materiae in formarum & imaginum sensibilibus sensitiva perceptione elewantur. Homo quia est ex parte Spiritus, ex parte intelligit. Angelus, quia totus immaterialis, totus intelligentia est. Quidni ergo actus purus & ab omni materiae umbra remotissimus, sit summe intellectualis?

3. In ratione quoque fundatur: quia intellectus & materia oppositas habent rationes & proprietates. Intellectus capacitatem dicit & amplitudinem, ad formas omnium intelligibilium objectorum recipiendas: in tantum quippe sit cognitio, in quantum cognitum est in cognoscente. Ex opposito materia est principium limitationis & coarctationis; quatenus non modò ita tener formam, ut nullam aliàm simul compatiatur, sed

etiam eandem ad certas individuales conditiones quantitatis, loci &c. limitet. Sequitur ergo, ut quantò major est alicujus entis communicatio cum materia, tantò minor sit communicatio intellectualitatis, quantò major verò recessus à materia, tantò ampliùs de gradu intellectualitatis participet. Cùmque proinde in DEO ceu actu puro sit infinitus recessus à materia: infinita quoque erit perfectio intellectualitatis.

Hanc ipsam connexionem & vim inferenditèr immaterialitatem & intellectualitatem agnovit D. Dionysius, cùm in l. cael. hier. probat Angelos esse intellectuales, eò quòd sint spirituales: Augustinus 12. Gen. lit. c. 10. dicit intellectualitatem esse connexionem spiritualitati. D. Maxim. l. de div. nom. c. 5. eandem statuit consequentiam, dicens, *Angelos intelligere entia, tanquam mentes incorporeas.*

§. II.

Solvuntur objectiones.

Objicit primò, Martinez, qui tamen ratio nem D. Thomae appellet solidissimam, illam tamen vià à sensu ipsius, Scholasticae Thomisticae longè alienà explicat, dum immaterialitatem pro perfectione, materiam pro imperfectione, adeoque non nisi imitative aut metaphorice accipit.

Si immaterialitas accipitur pro exclusionem materiae physicae, sequitur clarissimam veritatem, imò qualis est, *DEVS est sapiens*, probari per principium obcurissimum, quale est, quòd immaterialitas alicujus rei sit ratio, quòd sit cognoscitiva, & quòd secundum modum immaterialitatis sit modus cognitionis. Quòd verò hoc principium sit obscurissimum probatur; quia penetrari non potest, quae vel quid sit illa materialitas, quae à quocunque cognoscente excluditur. Non enim esse potest materia prima, cùm bruta habeant materiam primam, & tamen sint cognoscentia. Secundò Angeli quoque aequaliter excludant materiam primam, cùm tamen in perfectione intelligendi sint inaequales, ac tertiò multae dentur perfectiones spirituales & immateriales, tam in DEO quàm creaturis, quae tamen non sunt formaliter cognoscitivae, uti sunt voluntas, & personalitates Divinae, gratia, & virtutes infusae, character sacramentalis, &c.

Sequitur secundò, D. Thomam probasse idem per idem, probaret enim aliquid ideo esse cognoscitivum, quia haberet in se repraesentativè formas rerum cognoscibilem, sed habere in se repraesentativè formas rerum cognoscibilem est formaliter ipsum esse cognoscitivum: ergo probaret idem per idem.

Sequitur tertiò, Quòd cognoscentia forent magis materialia, quàm non cognoscentia: consequens contradicit nostris principiis, ergo. Sequela probatur. Esse materiale & esse receptivum sunt idem: ergo quo magis aliquid est receptivum, eò magis est materiale: atqui cognoscentia sunt magis receptiva, quàm non cognoscentia; siquidem habent amplitudinem & capacitatem recipiendi formas intentionales plurimarum rerum, ergo.

Respon-

6. Respondeo negando omnes sequelas. Et ad 1. Resp. Rectè intelligi materiam primam; quam datur cum principium limitativum & coarctativum formarum naturalium S. D. supponit, seu veritatem nobilissimam, experientiam & communi Philosophorum assensu firmatam.

Ad primam instantiam de brutis Resp. Habent bruta materiam, ita tamen ut in aliquo modo operandi eleventur supra conditiones materiæ, conc. ut totaliter à materia absorbeantur & comprehendantur in modo operandi, sic nego. Si dicis: Etiam in modo cognoscendi dependent à materia. Resp. dependent entitativè, conc. immerisive, nego. Immerisive dependent, si in receptione formarum seu specierum sensibilium dependent à physica alteratione & dispositione primarum qualitarum: sed quia habent capacitatem sine ejusmodi alteratione per actionem solum perfectivam recipiendi rerum species, deputatas & denudatas ab illa physica & materiali crassitie, quam objecta habent in se ipsis (unde & vocantur species intentionales, quasi proximè accedentes ad intentiones & qualitates spirituales) propterea habent modum cognoscendi immerisive immaterialem.

7. Ad 2. instantiam de Angelis Resp. Angeli æqualiter excludunt materiam primam, quoad substantiam materiæ, conc. quoad aliquam conditionem materiæ, nempe quoad potentialitatem, quæ est limitationis principium, nego: in hac quippe etiam Angeli substantia cum materia prima analogicè convenit: ideòque quantum substantia Angelica magis recedit à potentialitate ad actum, tanto universalioris habet amplitudinem in modo & medio cognoscendi, quantum magis accedit ad potentialitatem, tanto habet modum cognoscendi arctiorem, magisque divinum ac limitatum. De quo in tract. de Angelis.

8. Ad 3. instantiam. Resp. primò per retorcionem: Multa sunt perfecta non tantum in esse spirituali, sed etiam in esse corporeo, quæ non sunt cognoscenda, uti sunt voluntas, gratia celi, stellæ, &c. perfectum quippe est, cui in suo genere, vel specie nihil deest: ergo ex perfectione non rectè probatur intellectus. Respondeo 2. Rationem & mentem S. D. esse de substantiis, quæ in se continent radicem operandi, & capacitatem ad habendam formam; accidentia vero immaterialia, aut sunt ipsa principia formalia vel radicalia cognitionis, aut proprietates & qualitates in cognitione radicata, & consequuntur ad ipsam; ut est voluntas, & habitus in voluntate recepti.

9. Ad 2. sequelam Resp. primò retorquendo argumentum: Juxta prænotatum Authorem S. D. ex immaterialitate probaret intellectualitatem DEI, in quantum illa significaret summam perfectionem: sed sic probaret idem per idem, ergo. Minor probatur: Aut intelligeret S. D. perfectionem ut sic in communi aut perfectionem specificam in determinata linea: Non primo modo, quia illa perfectio cum sit transcendens & communis omni Divinæ perfectioni, non magis probat intellectum, quam voluntatem, aut aliud attributum.

R. P. Metz. Theol. Schol. Tom. I.

butum DEI; Si secundum; ergo probat idem per idem: quia perfectio determinata ad lineam intelligendi est ipse intellectus DEI, & consequenter S. D. per esse intellectivum, probaret esse intellectivum DEI.

Resp. secundò. S. Doctorem non probare esse intellectivum per esse receptivum formarum intelligibilium; sed supponere tanquam principium per se notum, quòd in tantum aliquid sit intelligens, in quantum in se habet repræsentativè objectum seu formam intelligibilem; hoc ipsum verò probat per esse immateriale & elevatum supra conditiones materiæ, tanquam principii essentialiter limitantis, & impediens amplitudinem plurium formarum capacem.

Ad 3. sequelam Resp. Esse receptivum modo contractivo per comprehensionem & immersionem formæ est esse materiale conc. esse receptivum cum amplitudine ad plures formas sine contractione & immersione illarum, nego maj. sed cognoscencia recipiunt plures formas, posteriori modo. concedo, priori, nego min. & consequentiam. Imò hæc ipsa impugnatio est petitio principii; quia supponit, esse materiale esse synonymum cum imperfecto; hæc enim suppositione remota statim apparet falsitas hujus propositionis, quòd esse receptivum sit esse materiale.

Objicies secundò. Probatio D. Thomæ fundatur in hac differentia inter cognoscencia, & non cognoscencia, quòd cognoscencia habeant capacitatem præter formam propriam recipiendi formas alienas, quæ capacitatem carent non cognoscencia: sed hæc differentia non procedit: ergo nec probatio D. Thomæ. Minor probatur: quia aqua recipit in se calorem, cum tamen calor non sit propria forma aquæ, & aer recipit species intentionales visibiles, quæ non sunt propria forma ipsius: ergo etiam non viventia & non cognoscencia possunt recipere formam alienam sibi non propriam; præterquam quòd substantia corporea sit receptiva plurium formarum accidentalium.

Respondeo, negando min. Ad probatio- nem respondet Ferrar. 1. contra gentes c. 44. & Sylvius hæc q. 14. a. 1. in hoc consistere rationem differentie, quòd non cognoscencia præter suam propriam formam substantialem tantum sint apta recipere formas accidentales; cognoscencia verò non tantum formas accidentales, sed etiam substantiales: sic enim intellectus intelligendo quidditatem hominis in se recipit ipsam quidditatem hominis, non quidem in modo essendi naturali, sed tamen in modo essendi intentionali & repræsentativo.

Contra hanc tamen explicationem est primò. quòd ratio S. D. comprehendat omnia cognoscencia tam perfecta, quam imperfecta; hæc autem explicatio tantummodò arctetur ad cognoscencia perfecta seu intelligentia; solus quippe intellectus quidditates substantiales percipit. Secundò, quòd etiam intellectus non tantum recipiat quidditates substantiales, sed etiam accidentales: Unde remanet assignanda differentia

○

rentia

rentia inter cognoscencia & non cognoscencia etiam quoad receptionem formarum accidentalium.

14. Respondeo igitur: in hoc esse diversitatem, quod non cognoscencia nec sint apta in se recipere formas, seu quidditates alienas substantiales tam in modo essendi naturali, quam intentionali; nec formas accidentales in modo essendi naturali sine multiplicatione individuali; at verò cognoscencia sunt apta recipere formas alienas, vel substantiales, vel accidentales individualiter indistinctas in esse repræsentativo à suis objectis, quorum sunt forma.

§. III.

Corollaria ex dictis.

15. Infertur ex dictis primò. Non posse per absolutam potentiam dari spirituales substantias, quæ non sit intellectiva.

Primò: quia hoc ipso, quod ejus forma non sit immerfa materiæ, habet capacitatem, ut cum propria forma retenta induat alias formas, sed hoc est esse intellectivum, ergo.

Secundò. Quia implicat substantia, cui non sit assignabilis aliquis actus & motus proprius: sed non est substantia spirituali quæ tali assignabilis aliquis actus & motus proprius, quam intellectio, ergo. Minor probatur: ista operatio & actus vel esset Motus localis, vel volitio. Non primum, tum quia iste etiam convenit corporeis, tum quia substantia spiritualis non movetur localiter nisi per determinationem sui intellectus & volitionis. Non secundum: quia volitio essentialiter supponit cognitionem.

16. Dices: Non implicat substantia spiritualis, quæ careat omni operatione spirituali; ergo nec implicat substantia spiritualis, quæ non sit intellectiva. Consequentia est manifesta. Anteced. probatur à pari. Non implicat substantia corporea & materialis, carens omni operatione materiali; ergo etiam non implicat substantia spiritualis carens omni operatione spirituali. Antecedens probatur: Cælum empyreum non est operativum juxta D. Th. in 2. dist. 2. q. 2. a. 3. ergo datur defecto corpus & substantia materialis non operativa.

17. Respondet Godoy distinguendo antecedens ultimæ probationis: Cælum empyreum non est operativum, in quantum caret actuali influxu, conc. in quantum destituitur virtute proximâ influendi, & materialiter operandi, nego. Ex quo tantum sequitur, non implicare substantiam spirituales, quæ nunquam intelligat, non autem quæ caret virtute tam radicali, quam formali proximâ intelligendi.

Verum difficile videtur, DEUM creasse corpora, quæ perpetuò careant omni connaturali operatione, cum hoc sit contra inclinationem & ordinem naturæ: nam juxta vulgare

axioma: *unumquodque operatur secundum quod est in actu*: Cum igitur cælum empyreum inter omnia corpora maximè sit in actu, maximè oportet esse operativum.

Igitur Angelicus Doctor, non omnem operationem negavit cælo empyreo, sed illam, quæ fit per motum localem, uti patet ex 1. p. q. 66. a. 3. ad 2. & quodlib. 6. a. 19. Unde sicut alia corpora cælestia non per solum motum localem in hæc inferiora influunt (aliis cum ad Josue præceptum sol stetit per duodecim horas, adeoque juxta Interpretes tota simul cælorum compages suspensa hæsit, corpora subcælestia omni fuissent inflexu destituta) sed etiam per lucem, & qualitates occultas, ita neque empyreum, tamen per motum non influat, aliâ omni virtute, & operatione privari debet.

Respondeo igitur negando utrumque antecedens. Neque plus ex S. D. probatur, quam quod empyreum non sit operativum per motum localem. Adde, quod, ut restè adnotavit Godoy, iste modus arguendi tantum inferat, quod possit dari substantia actu non intelligens per suspensionem & denegationem Divini concursus, non verò quæ non sit intellectiva.

Infertur secundò. Implicare substantiam purè corpoream & materialem, quæ sit intellectiva. Ratio est: quod implicet essentialia impedimentum intellectiois componi cum intellectiois; sed materialitas est essentialia impedimentum intellectiois: unde quod aliquid est materialius, tantò magis recedit non tantum à cognitione, sed etiam à vita: ergo quod est purè materiale non potest esse intellectivum.

Infertur tertio. Alienam esse à mente & sensu D. Thomæ explicationem, quod materiale sit idem ac imperfectum, immateriale verò idem, quod perfectum; neque, ut inquit Godoyus, hanc esse explicationem, sed correctionem D. Thomæ. Etenim D. Thomas sumit immaterialitatem tanquam medium præ aliis connexum cum esse cognoscitivo, ex quo specialiter, & non sub communi & generica aliqua ratione perfectio intellectiva DEI possit inferri: sed esse perfectum non est tale medium speciale, cum ex illo DEUS non minus probetur volens, justus, misericors, quam intelligens, aut sapiens. Secundò S. Th. 1. contra gentes. c. 44. a. 4. probat DEUM esse intellectivum, quia est immaterialis, & a. 5. probat ex eo, quia est summè perfectus; ergo non potest immaterialitatem, & perfectionem accipere pro rationibus synonymis, cum alias inani repetitione fuisset usus. Tertio, quia planta est in suo genere perfecta, nec tamen est cognoscitiva: non ergo præcisè ex perfectione rectè infertur esse cognoscitivum.